

KMETSKI LIST

Številka 37

Liubljana dne 13. septembra 1939

Leto XXI

Kam drvi Evropa

Kaj se godi okrog nas? Svet je zašel v vrtnec, ki mu danes menda nihče ne vidi dna. Na vseh straneh se vodilni možje in ljudske množice zaskrbljeno vprašujejo, kaj ulegne prinesiti bodočnost. In na ta vprašanja ni odgovora, ali vsaj ne takega, da bi človek lahko popolnoma verjel vanj.

Današnja evropska vojna

je hujša mimo vseh dosedanjih, pa ne morda toliko zaradi izpopolnjenega orožja, kolikor zaradi celotnega obeležja, v katerem se odigrava.

Treba je pomisliti, da danes v vojno ni potegnjena samo tako zvana fronta, ampak vsa pokrajina z vsem prebivalstvom, brez ozira na starost in spol. Fronta sega povsod tako daleč, kolikor daleč si drznejo nasprotnikova letala.

Druga plat je propaganda. Radio, ki v mirnem času spaja in druži ves svet, se je začel v vojni kazati kot močno in strupeno orožje. Ta lahko bega množice, ljudem jemlje pogum in ustvarja vsestransko zmedo. Zato vidimo prav te dni, da se vzporedno z bojem na frontah bije zagrizeno strupena propagandna borba po radiu, ki zavzema vedno večji obseg. Kam to pelje? Kaj bo nastalo iz tega?

Uganka za uganko

Kakor človek skuša razumeti sedanjí položaj, naleti vsak korak na novo uganko. Po eni strani se skuša dokazati, da je sedanjá vojna samo stvar Anglije, Francije, Poljske in Nemčije. Zadnja je osvojila japonsko metodo in vojne sploh ni napovedala. Ugotovila je le pričetek sovražnosti.

Po drugi strani je vrsta držav, ki so posebej izjavile in naglasile svojo popolno nevtralnost. Med njimi smo tudi mi in se dosledno ravnamo po tem.

Najbolj zagonetno pa je vedenje držav, ki niso niti stopile v vojno niti proglasile nevtralnosti, ampak samo čakajo. Kaj hočejo? Česa čakajo? Kdo ve odgovor na ta vprašanja?

In vendar od tega odgovora zavisi usoda sveta.

Rusija

je najvažnejša med temi ugankami. Sklenila je z Nemčijo nenapadalni pakt, do vojaške zveze, ki so jo nekateri že napovedovali, pa doslej še ni prišlo.

Značilno je tudi, da v omenjenem paktu (vsaj v kolikor je bil objavljen) ni nobene besede o tem, kaj naj se zgodi za primer, da Rusija in Nemčija postaneta mejašini.

Kakor poročajo, sedaj Rusija postopoma mobilizira in zgrinja svoje čete na zapadu. Čemu? Z nemške strani ji po tem paktu vendar ne grozi nobena nevarnost, drugega resnega nasprotnika pa nima, ker

je ob njeni zapadni meji razvrščen le niz malih držav.

Po svetu ugibljejo to in ono. Zdi se pa, da so vse to res samo ugibanja in se za kulisami sedanje svetovne politike dogaja nekaj, kar nam ostaja čisto neznano. In bržkone je prav ta neznanika ključ do pravičnega razumevanja sedanjega položaja.

Skrivnostna namigavanja

Angleži in Nemci so v hudem boju, pri tem pa angleški bombarderji obmetavajo nemška mesta z — letaki, ki so jih nedavno razsejali 3 in pol milijona. Hkratu s tem pojavom je značilno namigavanje angleških listov, da se bo Anglija borila dalje, četudi kako poljska vlada sklene z Nemčijo poseben mir.

Kot nepristranski opazovalci te pojave samo ugotavljamo. Vsekakor pa mora za njimi tičati kak globlji povod. V čem tiči, ostaja za zdaj skrivnost.

Amerika

je takisto pripravljena. Zedinjene države so proglasile nevtralnost, vendar je nedavno Roosevelt sklical izredno sejo, o kateri ni

bilo nobenega uradnega poročila, o čem je obravnavala in kaj je sklenila.

Oborožen mir

Ob takih pojavih končno ne smemo prezeti držav, ki so kljub vsej nevtralnosti poklicale vse svoje oborožene sile pod zastavo. Nekaj smo jih našli že zadnjič, nekaj jih omenjamo danes, nekaj jih je še neodločenih.

Slej ko prej pa tudi tak mir, dasi je še vedno dragocen, pomeni za prizadete narode težko breme in žrtve, ki v materialnem pogledu ne zaostajajo dosti za prvimi.

Naj bo kakor koli! Dolžnost nam narekuje, da se v teh dneh čim bolj strnemo in navzven pokažemo enotno voljo in enotno hotenje.

Dasi je trenutno spopad omejen na Evropo, nam vedenje Rusije, Japonske in Amerike vzlic vsej nevtralnosti dokazuje, da gre v resnici za svetovno vojno, ki je zdaj še vprašanje časa.

V tej vojni pa se ne bo krojilo samo obličje Evrope, ampak vse zemeljske oble.

Tega se moramo zavedati vsi in po tej zavesti z veliko ljubeznijo in medsebojnim umevanjem uravnavati notranje odnose, navzven pa biti budno na straži. To je edini kažipot iz razsula, v kakršnega drvi Evropa.

Ne nasedajte izmišljotinam!

V resnih in nemirnih časih, kakršne preživljamo, nikoli ne manjka ljudi, ki iz lahkomišljenosti ali pa tudi iz zlobe širijo najbolj nemogoče in neverjetne vesti.

Tudi te dni je vedno polno takih novic in govoric. Zmage, porazi, spori, atentati in pobegi se vrste v teh govoricah kakor filmske slike. In vsak junak, ki take govorice širi, sveto zatrjuje, da jih ima iz najbolj verodostojnega vira. V resnici pa je vse skupaj grda potegavščina, izrodek bolne domišljije, tu in tam celo preračunan tako, da bi med ljudi zanesel zmedo in nejasnost.

Citatelje(-ice) nujno opozarjamo, naj takim poročilom ne nasedajo. Danes niso niti več zanesljiva poročila, ki jih oddajajo razne radijske postaje. Sprte stranke uporabljajo radio za propagando in je zato vsako vest treba sprejeti hladno ter počakati uradnih pojasnil.

V sedanjem mednarodnem trenju se je Jugoslaviji posrečilo zavzeti strogo nevtralnó stališče. Temu dejstvu se imamo zahvaliti, da vlada na naših mejah mir in se pri nas v vsej državi življenje lahko razvija normalno. Prav zaradi tega, da bomo svojo nevtralnost lahko čim dalje ohranili, je dolžnost vsega naroda, da se strne okrog svojih odgovornih predstavnikov in jih s slogo in discipliniranostjo podpira v njih prizadevanju za ohranitev miru.

V tem oziru bodi vsem ostalim državljanom vzor naše obmejno prebivalstvo, ki je ohranilo

železen mir in nemoteno opravlja svoje vsakdanje posle. Tudi sosedje onstran meje priznavajo, da so naši ljudje v teh razburkanih dneh ohranili občudovanja vredno mirnost in zrelost, ki vzbuja spoštovanje.

O dogodkih in njih razpletu ima lahko vsak jugoslovanski državlján svoje mnenje, javno pa naj temu ne daje duška in naj zato vse dogodke spremlja s polno nepristranostjo.

Prav s tem, da ohranimo mirnost, da dosledno odklanjamo begajoča in vznemirljiva poročila ter do vseh dogodkov zavzemamo nepristranske odnose, bomo pomagali odgovornim krogom in sebi pri naporih, ki v današnjem položaju nikakor niso majhni.

Posebej še opozarjamo, da v kalnih vodah radi ribarijo razni človeški izvržki, kakršni so nam znani še izza svetovne vojne. Kjer bi se pojavili, jih dostojno, toda odločno odklonite in jim dajte razumeti, da se Slovenci v Jugoslaviji v polni meri zavedamo resnosti današnje dobe in vloge, ki jo je usoda določila nam!

Vardarski ban ustreljen

Na dan kraljevega rojstnega dne je ustrelil v Skoplju bana vardarske banovine g. Vladimirja Hajdukveljkovića odpuščení policijski uradnik Ljubomir Ivanišević. Morilec so takoj aretirali. Morilec je izvršil svoj zločin iz maščevanja, ker je bil odpuščen iz službe zaradi pijanosti.

Prvi teden vojne

Je minil v nervoznosti in znamenju silnih vojnih priprav ne le v vojskujočih se državah, ampak tako rekoč po vsem svetu. Vse kaže, da vojna ni še zavzela pravega razmaha in obsega, ampak da so vsi dosednji podvigi le priprava za prave spopade, ki bodo šele sledili.

Na Poljskem

so se morali Poljaki pod močnim pritiskom Nemcev toliko umakniti, da je sedaj Varšava, glavno mesto Poljske, v prednji bojni črti.

Pri tem so nemška poročila že nekajkrat napovedala, da so Nemci že zasedli Varšavo, poljske vesti pa so to sproti zanikavale. Res pa je, da trajajo v neposredni bližini mesta strahoviti boji. Celó po samih nemških poročilih se Poljaki krčevito branijo. Varšavska radio postaja še deluje, vendar je napovedovalec v nedeljo opozoril prebivalstvo, da lahko vsak trenutek sovražni izstrellek uniči postajo, nakar bo prejemale prebivalstvo ukaze in navodila po drugi poti.

To kaže na vso tragično resnost položaja, ki se od trenutka do trenutka spremeni v to ali ono smer.

Po splošni sodbi imajo zdaj Nemci na vzhodnem bojišču okrog 90 divizij in so nasproti Poljakom v trikratni do štirikratni premoči.

Nemci so po švicarskih poročilih imeli namen, da bi se pred Varšavo združile severna, zapadna in južna armada, kar pa se ni posrečilo. Poljaki so se umaknili iz Poznanjske pokrajine in se tako izognili nevarnosti, da bi velik del njihove vojske zajeli Nemci.

Kako dolgo bo trajalo

Nemški maršal Göring je te dni napovedal, da bodo Nemci v 14 dneh zlomili poljski odpor in v nadaljnjih 14 dneh zasedli vso Poljsko.

Angleška in francoska poročila pa pravijo, da bo vojna trajala najmanj — tri leta.

Angleži zlasti naglašajo, da na trajanje vojne vojni uspehi ali neuspehi na Poljskem ne bodo imeli nobenega vpliva.

Zanimivo je, da iz nekaterih krogov še vedno prihajajo vesti o

mirovnih prizadevanjih

s strani Italije. Kakor je znano, je Italija v tem spopadu ohranila neke vrste nevtralnost in vojaško ne posega v spor, ampak samo vojaško in politično podpira Nemčijo.

Pravijo tudi, da bo kancelar Hitler po uklonitvi Poljske stavil nove mirovne predloge Angliji in Franciji, ki pa ju verjetno ne bosta sprejeli. Vse torej kaže, da diplomatska prizadevanja ne bodo rodila uspeha, ampak bo odločilo orožje.

Vojni cilji

Po preteku prvega tedna se že iz obeh taborov slišijo glasovi o vojnih ciljih.

Nemčija hoče ukloniti Poljsko, popraviti meje, odstraniti »versajske napake« in ustvariti znošno sosedstvo. V podrobnosti o teh načrtih se Nemci v svojih poročilih ne spuščajo.

Anglija in Francija zahtevata vzpostavitev Češkoslovaške, popolno suverenost Poljske in končno resnično in popolno razorožitev.

Ze po teh skupnih uradnih poročilih se vidi, kako različno oba tabora gledata na razna vprašanja, zato je tudi vsako upanje v skorajšnji mir prazno.

Prve žrtve

Po nemških uradnih podatkih znašajo nemške izgube od 4. do 6. t. m. 1039 mrtvih in ranjenih, to se pravi na 10.000 vojakov 4 do 9 mrtvih in 9 do 17 ranjenih.

To poročilo se nanaša samo na vzhodno (poljsko) fronto, o zapadni fronti predmetnih poročil še ni.

Nemške oblasti v zaledju so izdale prebivalstvu navodila, naj za padlimi na bojišču ne nosijo žalnih oblek, ker je častno umreti za domovino in mora biti vsakdo ponosen, da je lahko doprinesel tako vzvišeno žrtev.

Tudi naj svoji o smrti na bojišču obveste samo najožje sorodnike padlih vojakov.

Tuji prostovoljci

V Franciji so vojaške oblasti ustanovile posebne naborne urade za tujce, ki se prostovoljno javljajo v vojsko.

Winston Churchill, prvi lord angleške admiralitete.

Sprejeti prostovoljci, zlasti Avstrijci, Čehoslovaki in Poljaki se že zbirajo v svojih formacijah. Nad temi kraji že vihrajo češkoslovaške in poljske zastave.

Te prostovoljce bodo v Franciji uporabili deloma za obrambno službo v zaledju, deloma pa tudi za borbe na fronti.

Anthony Eden, državni tajnik za veliko-britanske dominione.

Tudi Poljakinje v boju

Po nemških poročilih sta bila v Katovicah, ki so jih zasedli Nemci, ustreljena dva nemška vojaka na straži.

Ustrelile so ju ženske s strehe neke hiše. Oblasti so zato prijele okrog 30 žensk, ki so bile oborožene s puškami.

Kakor smo že poročali, je sedaj v Nemčiji za četniško vojskovanje določena smrtna kazen.

Mobilizacija v Rusiji

Sovjetska vlada je mobilizirala več letnikov rezervistov v Ukrajini, Belorusiji ter v vojnih okrožjih Leningrad, Moskva, Kalinin in Orel.

Civilni železniški promet je zaradi vojaških transportov ukinjen. V večjih mestih mobilizacijskega področja so začeli rekvirirati tudi motorna vozila.

Sodijo, da sedanja mobilizacija na ruskem zapadu obsega milijon mož.

V Moskvi naglašajo, da ta mobilizacija ni naperjena proti Poljski. Ruska meja ni zavarovana po nikaki diplomatski pogodbi, zato je morala ruska vlada poskrbeti za te obrambne ukrepe, ker lahko prinese nadaljnji razvoj dogodkov v Evropi vsa mogoča presenečenja.

Rusija

je imela do sedaj na zapadni meji ob Poljski in Rumuniji en milijon vojakov. Z najnovejšimi vpoklici se je število zapadne vojske povečalo na dva milijona.

Angleška letala nad Nemčijo

Po angleških poročilih so Angleži zadnje sredo prvič z letali bombardirali Berlin.

V ostalem angleška letala večkrat lete nad Nemčijo, zlasti nad Porurjem, kjer pa za sedaj sipljejo na tla samo še — letake.

Zaplemba premoženja

Francoska vlada je izdala dekret, s katerim odreja zaplemba vsega nemškega premoženja v Franciji in v francoskih kolonijah.

Vatikan in Poljska

Vatikansko uradno glasilo »Osservatore Romano« (Rimski opazovalec) ugotavlja, da je bila Poljska napadena kljub temu, da je imela z Nemčijo nenapadno pogodbo, ki ji je jamčila še pet let mirnega sožitja z zapadno sosedo.

Tudi papež sam je po rimskih poročilih ostro obsodil sedanjo vojno in napad na Poljsko, ki spada med največje katoliške dežele v Evropi.

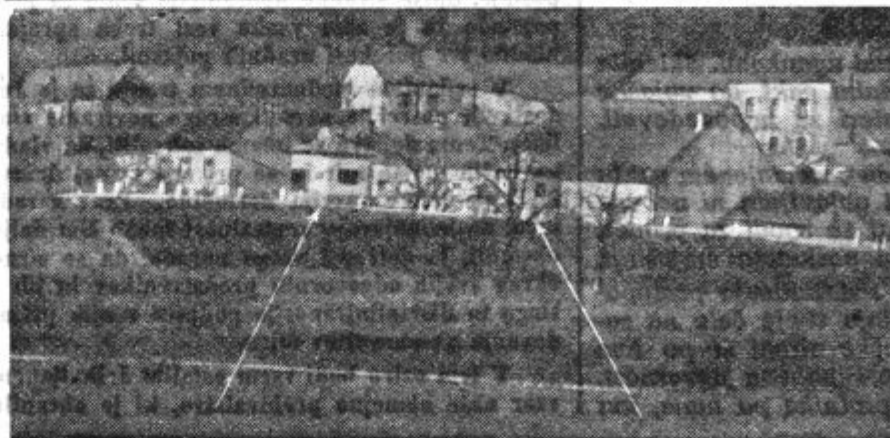
Italija — Rusija

Po italijanskih poročilih bo italijanska vojna delegacija v Berlinu stopila v stik z rusko vojaško delegacijo, ki se mudi tamkaj.

Od teh razgovorov pričakujejo sklenitev podobnega nenapadnega pakta med Italijo in Rusijo, kakršen je bil pred izbruhom vojne sklenjen med Rusijo in Nemčijo.

Vrsta nevtralcov

V sedanjem sporu zadnje dni posebno poudarjajo nevtralnost Japonska, Španija in Portugalska.

Del nemške Siegfriedove črte, trdnjavskega pasu na nemškem zapadu. Na sliki vidimo dva oklopna stolpa v tem trdnjavskem pasu, ki se mu sedaj polagoma bližajo francoske čete in previdno iščejo morebitne najbolj ranljive prostore v nizu vseh utrd.

Levo: Spomenik pesnika Mickiewicza iz leta 1898, v Varšavi. Mickiewicz je največji poljski pesnik. Med nami je najbolj znan njegov klic: »Domovina moja, ti si kakor zdravje!« — Desno: Poljska prestolnica Varšava preživlja zdaj težke in hude čase. Na sliki vidimo varšavski mestni magistrat.

Nemce, ki so se po končani državljanski vojni naselili v okrožjih ob špansko-francoski meji, je španska vlada pozvala, naj se čim prej izselijo. Poleg tega je izdala več ukrepov za utrditev svoje popolne nevtralnosti. Med drugim je dala zapečatiti vse radijske oddajne in sprejemne postaje na vseh nemških trgovskih ladjah, ki so se zatele v španske luke.

Nevtralne so ostale tudi vse balkanske države in države oslskega bloka (Švedska, Norveška in Danska). O ostalih evropskih nevtralnih državah smo poročali že v zadnji številki.

Nejasen pa je položaj v Litvi. Večina vlade je za nevtralnost, bivši litovski diktator Velde-maras pa je za vojno in predlaga, naj bi Litva spet zasedla Vilno, ki je sedaj v poljski posesti.

V splošnem prevladuje mnenje, da se Litva ne bo mogla izogniti vojnim zapletitvam. Zato se vse mrzlično pripravlja. Iz Kovna so doslej evakuirali 35.000 prebivalcev. Pred mestom kopljejo neprestano strelske jarke in grade utrdbe.

Ljudstvo samo za vojno ni navdušeno in se ga spričo teh in podobnih priprav polašča vedno večja bojazen pred vojno.

Angleško-francosko-nemška vojna

O bojih na evropskem zapadu izdajata obe stranki le zelo skopa poročila. Podoba je, da tu še ni prišlo do večjih bojov, ampak obe stranki šele otipavata položaj.

Boji se vrše v ozemlju med francosko Maginotovo linijo na ozemlju, ki je valovito, gozd-nato in polno rudnikov.

Francoske čete so nekaj metrov prekoračile nemško mejo in se borbe vrše na nemških tleh. Poročajo tudi o krajevnih uspehih, vendar krajev iz strateških ozirov podrobno ne navajajo.

Anglija se pripravlja na dolgotrajno vojno

Angleška vlada je sklenila na svoji seji, da morajo ministri vojske, mornarice, letalstva in oboroževanja izdelati načrte in izdati ukrepe pod predpostavko, da bo vojna trajala najmanj tri leta. Vlada bo poskrbela, da bodo interesi civilnega prebivalstva ves čas zaščiteni. Anglija se bo borila do končne zmage s podporo vsega svojega naroda in vojnih zaveznikov.

Kanada napovedala Nemčiji vojno

Kanadski parlament in senat sta sklenila objaviti vojno Nemčiji in stopiti na stran Anglije. Kanadska vlada je poslala vojno napoved angleškemu kralju v podpis.

Nemški napad odbit

Kakor poročajo, so Poljaki nemški napad na Varšavo odbili in se je s tem nemški ofenzivni pohod v tem delu fronte ustavil.

Borbe trajajo že tretji dan in skušajo Nemci na vsak način prekoračiti reko Bug, da bi Poljake napadli z boka. Bitka utegne trajati dolgo časa in bo nemara njen izid odvisen tudi od delovanja francoskih in angleških čet na zapadu, ki bodo skušale z napadi na nemške postojanke razbremeniti Poljake.

Iz tujine

■ Indijski maharadža iz Travancore je daroval angleški vladi za vojne namene 11 milijonov dinarjev.

■ Obseg časopisja so zmanjšali v Italiji. Od 9. sept. naprej bodo izhajali italijanski časopisi le na štirih straneh.

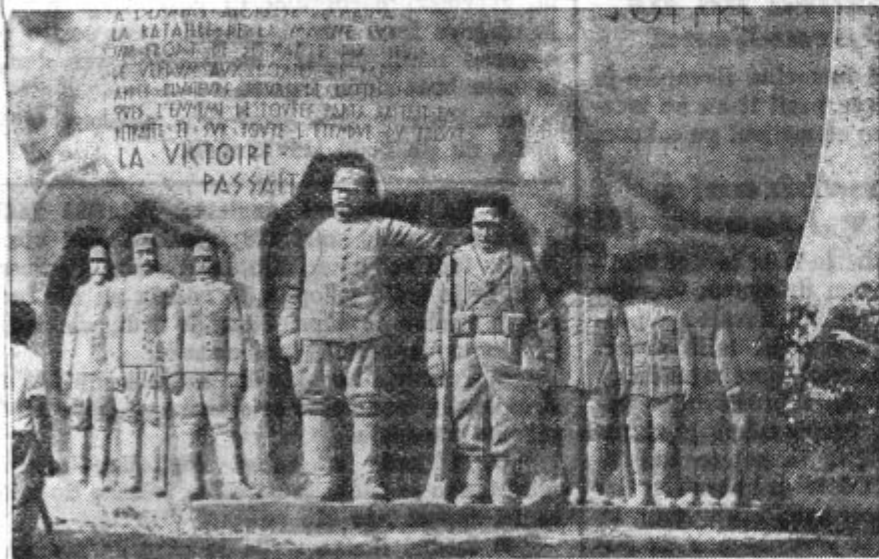
■ Bivši predsednik madžarske vlade grof Bethlen je prispel na hrvatsko Primorje, kjer namerava ostati nekaj časa na oddihu.

■ Dr. Beneš, bivši predsednik Čehoslovaške republike biva že dalj časa v Londonu. Po izbruhu vojne se je vpisal v češke legije, ki se zbirajo na Angleškem.

■ Poljaki, živeči na Francoskem, so organizirali posebne poljske legije, ki se bodo borile v Franciji proti Nemčiji. Poljaki v Ameriki se v desetisočih priglašajo v legije in odhajajo na francosko bojišče.

■ Francoske kolonijalne čete. Francija ima pod orožjem že nad en milijon kolonijalnih čet. V kratkem času bo izvežban in oborožen drugi milijon. Z vseh delov francoskega imperija (carstva) dovažajo čete na francosko bojišče v Evropi. Število prebivalstva Francije s kolonijami znaša 100 milijonov. Tekom prihodnjega leta bo stalo proti Nemčiji poleg domače francoske vojske dva milijona francoskih kolonijalnih čet, največ črncev.

■ Francoski socialisti so izglasovali zaupni-co francoski vladi.

Levo: Bitke na Marni se živo spominjajo še vsi, ki so preživeli svetovno vojno. V nedeljo 10. t. m. so imeli v Franciji odkriti granitni spomenik te velikanske bitke. Spomenik je iz granita, 36 m visok in veličasten. Ob vznožju stoje kipi vojskovodij iz svetovne vojne v naravni velikosti: Joffre, Foch, French, Galieni itd. Spomenik stoji na bregu reke, ob kateri so Francozi in Angleži izvojevali odločilno zmago nad nemško vojsko. Preden pa so utegnili obhajati slovesnost odkritja, se je vnela nova svetovna vojna. — Desno: Glavni trg Krakova z znamenito Marijino cerkvijo. Mesta imajo sedaj Nemci.

Doma in drugod

Jugoslavija nevtralna

Jugoslovanska vlada je imela pretekli teden sejo, na kateri je bilo ponovno potrjeno nevtralnno zadržanje Jugoslavije pri sporih, pri katerih nista prizadeti njena neodvisnost in nedotakljivost njenega ozemlja. Jugoslavija je vodila v zadnjih petih letih politiko prijateljskih odnosov z vsemi velikimi državami ter pospeševala dobre odnose z vsemi svojimi sosedi. Nadaljevanje te politike bo služilo ne samo življenjskim interesom našega naroda in države, temveč bo pomagalo ponovno vrniti pomirjenje med narode.

Sporazum in Jugoslov. nac. stranka

Na seji dne 5. septembra je predsedstvo Jug. nac. stranke razpravljalo o sporazumu, ki je bil sklenjen med dr. VI. Mačkom in predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem ter izdalo naslednje poročilo:

»Glavni odbor Jugoslovanske nacionalne stranke je na svoji seji 25. marca t. l. poleg ostalega izjavil, da je JNS pripravljena, dosledno svojim visokim težnjam in idealom, tudi po volitvah sodelovati pri izvajanju sporazuma in da je prva naloga tega sporazuma, da se čim prej najde rešitev hrvatskega vprašanja, ki bo enako pravična in sprejemljiva za Hrvate, Srbe in Slovence.

V pogajanjih, ki jih je vodil predsednik vlade Dragiša Cvetković z dr. Mačkom, JNS ni sodelovala. Vendar stranka tudi v tem času ni opustila svojega stališča, da je treba hrvatsko vprašanje reševati kot sestavni del splošne ureditve države in da je s tem v najožji zvezi tudi obnova političnih svoboščin.

Z uredbami in ukazi od 26. avgusta t. l. se hrvatsko vprašanje rešuje na podlagi čl. 116. ustave. Ta člen ustave odreja tudi to, da se imajo na njegovi osnovi izdani ukrepi naknadno predložiti narodnemu predstavništvu v odobritev. Ker je bilo narodno predstavništvo na osnovi istega člena ustave razpuščeno, smatra izvršni odbor JNS, da bi se dobil pristanek pravih predstavnikov volje naroda, za potrebno, da se bodoče volitve v narodno predstavništvo izvršijo po novem zakonu, ki bo zajamčil tajno glasovanje, zastopstvo manjšine in svobodo glasovanja. Samo na ta način se more dobiti prava odobritev naroda.

Po besedilu sporazuma, sklenjenega med predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in dr. VI. Mačkom, in po izjavah g. dr. Mačka z uredbami od 26. avgusta t. l. ni bilo definitivno rešeno niti vprašanje splošnega hrvatskega ozemlja niti vprašanje pristojnosti banovine Hrvatske. Izvršni odbor JNS smatra, da bi bilo potrebno vprašanje hrvatskega ozemlja, če se je že pristopilo k določitvi mej banovine Hrvatske, definitivno dokončati, ker bi lahko ponovna pogajanja v zvezi s to zadevo izzvala težke posledice ne samo za sporazum nego tudi za narod in državo.

Izvršni odbor JNS smatra, ko ima v vidu nevarnosti, s katerimi je danes obkrožena naša domovina, ker se vodi v Evropi usodna vojna, da si moramo z vsemi silami prizadevati, da očuvamo našo skupno domovino in da moramo vse notranje nepravilnosti obvladati edinole v smeri ojačenja s krvjo pridobljene Jugoslavije.

Končno stališče bo stranka zavzela na seji glavnega odbora, ki se bo sestal 17. t. m.

Glavno tajništvo HSS

je prevzel po vrnitvi v domovino g. dr. Juraj Konjević. Takoj prve dni je imel daljša posvetovanja z dr. VI. Mačkom in inž. Avg. Košutićem. Dr. Konjević je obiskal tudi predsednika SDS Večeslava Vilderja in Savo Kosanovića.

Frankovci

so ona politična skupina na Hrvatskem, ki so vedno delovali proti združitvi vseh Jugoslovancev in se niso nikdar spoprijaznili z Jugoslavijo. Frankovci vidijo rešitev hrvatskega vprašanja v popolni osamosvojitvi Hrvatske in so mnogo bolj naklonjeni zvezi z Madžarsko kakor pa z drugimi jugoslovanskimi narodi. Frankovci so dobili ime po svojem ustanovitelju dr. Franku, znanemu Madžaronu. Hrvatski seljak Frankovce odklanja. Radičev seljaški pokret je frankovstvo skoro popolnoma spodrinil s Hrvatske. Nekaj pristašev ima frankovstvo le še v malem številu hrvatskih šolanih ljudi in v raznih penzioniranih avstrijskih oficirjih, ki jih vodi zloglasni bivši avstrijski general Sarkotić.

Frankovci so podpirali hrvatski seljaški pokret le toliko časa, dokler je bil ta v opoziciji. Kot pokret izkoreninjene hrvatske inteligence s tujo madžarsko miselnostjo, je frankovstvo videlo v hrvatskem seljaškem pokretu zaradi njegove jugoslovanske usmerjenosti svojega največjega nasprotnika. Dokler je stal ves hrvatski narod v opoziciji, frankovstvo ni moglo dati izraza svojim čustvom. Po sklenjenem sporazumu in po vstopu Hrvatov v jugoslovansko vladno so frankovci pričeli dvigati glave in ostro napadati dr. VI. Mačka. Ze za časa decemberskih volitev so izdali frankovci letake proti dr. VI. Mačku. »Hrvatski dnevnik« in organizacija HSS so odločno zavrile frankovske napade in ni dvoma, da bo morala frankovska gonja kmalu utihniti pred silo hrvatskega kmetijskega pokreta in da bo njihovega rovarjenja proti sporazumu kmalu konec.

Staroradikalni

Miša Trifunović in dr. Momčilo Ninčić sta obiskala pretekli teden predsednika glavnega odbora staroradikalov g. Aco Stanojevića v Niški banji in se z njim dalj časa razgovarjala.

Seja JRZ

Pod vodstvom g. Dragiša Cvetkovića se je vršila pretekli teden seja predsedstva JRZ. Po seji je bilo izdano poročilo, ki smatra, da je treba sedaj vse radikale združiti v JRZ, ker med njimi ne obstoja nobena načelna razlika več.

Prvaki in pristaši nekdanje radikalne stranke so razdeljeni in pripadajo danes najrazličnejšim političnim skupinam in strankam. Nekaj članov je ostalo še v staroradikalnem odboru, drugi so se pridružili JNS, nekateri JRZ, nekaj se jih je pridružil dr. Stojadinoviću itd.

Tiskovna cenzura na Hrvatskem odpravljena

Dr. Ivo Šubašić, ban banovine Hrvatske je naročil, da se naj v bodoče proti tisku ne izvajajo nobeni ukrepi, ki niso utemeljeni po zakonu.

Prepoved nabiranja prostovoljcev v Jugoslaviji

V »Službenih novinah« je izšla te dni uredba, ki prepoveduje na vsem državnem ozemlju Jugoslavije vsako nabiranje ali novačenje prostovoljcev za sodelovanje v vojni tujih držav. Prav tako je prepovedana vsaka propaganda za vstop ljudi z našega ozemlja v prostovoljno vojaško službo tujih držav. Prepovedano je zbiranje prostovoljnih prispevkov za katero koli izmed vojujočih se držav. Od te prepovedi so izvzete samo zbirke za Rdeči križ. Proti vsem, ki bi se pregrešili proti tem predpisom bodo postopale krajevne policijske oblasti.

Amnestija

Izšel je ukaz o veliki politični amnestiji za vse zločine, ki so imeli svoj izvor v političnih

nagibih, ali pa v razmerah, ki so še pred kratkim vladale.

Ustavljeno je kazensko postopanje proti mnogim obtožencem, ki so bili v preiskavi po zakonu o zaščiti države. Opuščene so kazenske posledice vsem onim, ki so bili obsojeni zaradi strelav Damjana Arnavtovića v parlamentu, samemu Arnavtoviću pa je bila kazen znižana za osem let. Na podlagi tega je bil izpuščen na pogojno svobodo.

Socialisti na Hrvatskem

V Zagrebu se je vršil nedavno sestanek hrvatskih socialistov, ki so razpravljali o sporazumu. Sprejeta je bila resolucija, ki pravi, da socialisti pozdravljajo sporazum, ker je s tem zaključen dolgotrajni boj med Srbi in Hrvatji in ker je pričakovati razpust ustanov diktature in uvedbo demokracije v javnem življenju ter vrnitev političnih svoboščin.

Socialisti so sklenili sklicati banovinsko konferenco in obnoviti socialistično stranko na Hrvatskem, ki naj potem sodeluje z vsemi naprednimi strankarsko političnimi skupinami.

Uredba o zastavah

Ban banovine Hrvatske je izdal uredbo o zastavah. Po tej uredbi se razobeša na uradnih državnih poslopih samo državna jugoslovanska zastava. Na javnih poslopih banovine Hrvatske bo visela hrvatska zastava na desni, državna pa levi strani. V krajih, kjer je srbska večina, bo na levi strani državne visela še srbska zastava. Zasebniki morejo razobešati zastave po svoji želji.

Konferenca o cenah življenjskih potrebščin

V ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje je bila včeraj pod predsedstvom ministra dr. Budisavljevića konferenca predstavnikov zainteresiranih ministrstev in ustanov o pobijanju špekulacije in neupravičenega poviševanja cen življenjskih potrebščin v prostem prometu. Na konferenci so ugotovili, da je prišlo v naši državi, kakor tudi v drugih sosednjih nevtralnih državah do pojavov kopičenja življenjskih potrebščin z namenom, da bi se dosegli neupravičljivi čobički in da se brezvestna špekulacija zelo širi. Konferenca je ugotovila, da je treba tudi pri nas nujno izdati potrebne ukrepe proti takim pojavom, ki po položaju v naši državi nimajo nobenega opravičila.

Dvojni roparski umor

V vasi Blatu pri Grosupljem so razbojniki vdrli v soboto ponoči v hišo Jože Nučiča ter na zverinski način umorili gospodarja Nučiča in njegovo ženo Marijo, gospodarjevo sestro pa nevarno ranili. Roparji so pokradli ves denar in nato brez sledu izginili.

Orožništvo pridno zasleduje zločince in je upati, da jih bodo kmalu ujeli.

■ Na potopljeni angleški potniški ladji Athenie je našlo smrt 128 potnikov. Med njimi je bilo tudi več ameriških državljanov. Podmornica, ki je ladjo potopila, je oddala na njo tudi nekaj strelav iz topa. Nemčija trdi, da ladje niso potopile nemške podmornice.

■ Premirje so sklenile angleške politične stranke. Za časa vojne se stranke ne bodo medsebojno napadale.

■ Milijarde za vojno. Angleško finančno ministrstvo je odobrilo za vojne izdatke do konca letošnjega leta 115 milijard dinarjev.

■ Rusija. Ruska vlada je naročila svojemu komisarju za trgovino, da sme prodajati in izvažati surovine in hrano samo proti takojšnemu plačilu v zlatu. S tem ukrepom je nakup ruskih surovin onemogočen vsem onim državam, ki nimajo zlata.

Uredba o začasni omejitvi izplačila denarnih vlog

Finančni minister je izdal uredbo, ki ureja izplačilo denarnih vlog. Uredba se glasi: Hranilne vloge na knjižice in hranilne vloge po tekočih računih se bodo izplačevale po tej lestvici:

vsote do 5000 din, brez ozira na višino vlog, se bodo izplačevale brez odpovedi;

vsote od 5000 do 20.000 din po enomesečnem odpovednem roku;

vsote preko 20.000 do 50.000 din po dvo-mesečnem odpovednem roku;

vsote nad 50.000 din po trimesečnem odpovednem roku.

Vsote, ki so odpovedane in ki ne bi bile dvignjene ob poteku roka, ostanejo na razpolago vlagateljem.

Terjatve po tekočih in drugih računih, katerih lastniki so protokolirane firme in gospodarstveniki, se bodo izplačevale brez odpovednih rokov, toda samo za stvarne potrebe.

Terjatve po tekočih računih in drugih vlogah privatnih oseb, s katerimi se morajo izvršiti obveznosti za dovršitev že započetih gradenj, se izplačujejo brez odpovednega roka do

zneska, ki je potreben za ureditev teh obveznosti.

Omejitve, predvidene v tej uredbi, se ne nanašajo: na terjatve pri Narodni banki, na čekovne račune Poštne hranilnice, na tekoče račune pri Državni hipotekarni banki, na terjatve enega denarnega zavoda pri drugem denarnem zavodu, in končno na terjatve zavarovalnih družb pri denarnih zavodih zaradi izplačila elementarne škode in dospelih življenjskih zavarovalnih glavnin.

Istočasno so izvzete terjatve javnih teles pri drugih denarnih zavodih in samoupravnih hranilnicah.

Na zneske, položene v gotovini po 7. septembru 1939 se omejitve, predpisane po tej uredbi ne nanašajo.

S predpisi te uredbe se ne spreminjajo pogoji za izplačilo starih vlog pri denarnih zavodih, ki uživajo državno zaščito po uredbi od 23. novembra 1934.

Nobenega povoda ni za prekomerno dviganje vlog, zato naj vlagatelj ne povzroča iz strahu ali nervoze zmede, ki bi njim samim in celoti mogla več škodovati nego koristiti.

Semensko žito

Osrednja komisija za semenogojstvo je na svoji seji dne 4. septembra priznala sledeče posevke ozimnih žit:

1. Korun Angela, Sv. Peter v Sav. dolini, pšenica osinka, domača, ha 0'60.

2. Kmetijska šola Sv. Jurij ob juž. žel., pšenica kolonja, domača, ha 1'—.

pšenica beltinska št. 277, poznejša razmnožitev, ha 1'70.

13. Vrbnjak Slavko, Staranovavas, p. Križevci pri Ljutomeru, rž domača, ha 1'—.

14. Vaupotič Ivan, Lukavci, p. Križevci pri Ljutomeru, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 3'—.

Zgoraj: Angleški vojni minister Hore Belisha je obiskal rekrute v vojaškem taborišču Guildford-Surcin in se razgovarjal z njimi. Spodaj: Znameniti zgodovinski grad Wawel v Krakovu.

3. Štrucelj Franc, Brezje 11, p. Mozirje, rž domača, ha 0'75.

4. Trenc Ferdinand, Leskovec pri Krškem, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 0'85.

5. Terbovc Josip, Sv. Krištof nad Laškem, pšenica, bela golica, ha 1'50.

6. Vidmar Alojzij, Kamovci, p. Dobrovnik, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 1'10.

7. Horvat Stefan, Gaberje, p. Dol. Lendava, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 0'50.

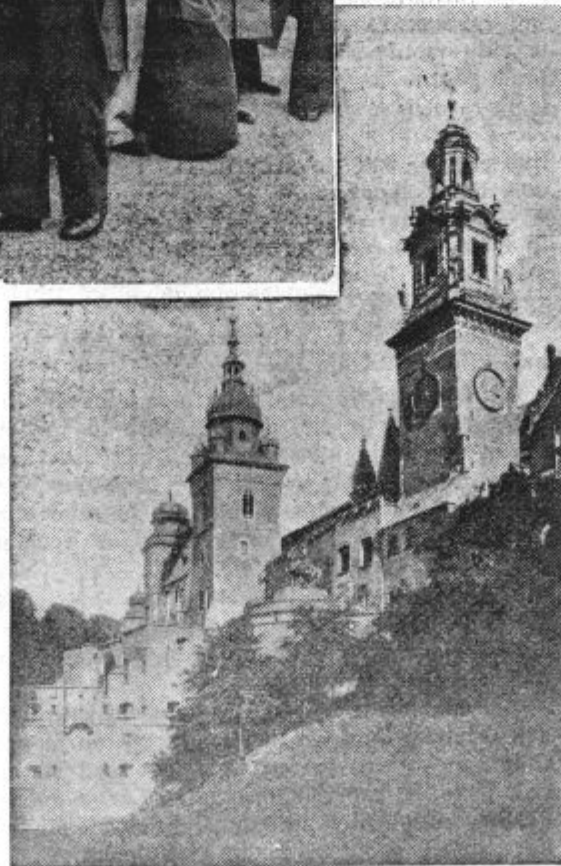
8. Semenogojška postaja Beltinci, rž, losdorfska razmnožitev, ha 7'25.

9. Semenogojška postaja Beltinci, rž, grotenhofska razmnožitev, ha 4'—.

10. Semenogojška postaja Beltinci, pšenica beltinska št. 714, ha 11'75.

11. Babnik Martin, Tomačevo, p. Ljubljana, pšenica, domača golica, ha 1'40.

12. Kmetijska zadruga St. Vid pri Stični,

15. Vrbnjak Slavko, Staranovavas, p. Križevci pri Ljutomeru, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 1'—.

16. Kuhn Josip, Razvanje, p. Hoče, pšenica plantahof, ha 1'50.

17. Kuhn Josip, Razvanje, p. Hoče, rž domača (pohorska), ha 1'—.

18. Bauman Stefan, Rače pri Mariboru, rž domača, ha 2'—.

19. Mastinšek Franc, Laporje, rž domača, ha 0'30.

20. Mastinšek Franc, Laporje, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 1'50.

21. Vladimir Cerič, Rogoza, p. Hoče pri Mariboru, rž domača (pohorska), ha 3'—.

22. Vladimir Cerič, Rogoza, p. Hoče pri Mariboru, pšenica kadolzer, ha 1'75.

23. Kmetijska šola Rakičan, pšenica beltinska št. 277/947, ha 5'—.

24. Kmetijska šola Rakičan, rž grotenhofska, poznejša razmnožitev, ha 5'—.

25. Kmetijska šola Rakičan, rž loosdorfska, poznejša razmnožitev, ha 3'—.

26. Veleposestvo Rakičan pri Murski Soboti, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 13'—.

27. Vezer Marija, Martjanci, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 3'—.

28. Vezer Marija, Martjanci, rž domača, ha 2.

29. Kovačič Anton, Mali vrh 2, p. Mirna peč, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 0'50.

30. Veleposestvo I. Ornig, St. Janž na Dravskem polju, ječmen štireredni, domači, ha 4'—.

31. Veleposestvo I. Ornig, St. Janž na Dravskem polju, rž grotenhofska, poznejša razmnožitev, ha 3'—.

32. Veleposestvo I. Ornig, St. Janž na Dravskem polju, pšenica beltinska št. 277, poznejša razmnožitev, ha 2'—.

33. Veleposestvo I. Ornig, St. Janž na Dravskem polju, pšenica beltinska št. 321, poznejša razmnožitev, ha 2'—.

34. Praprotnik Jakob, Prezrenje, p. Podnart, pšenica domača, ha 1'—.

35. Antlejš Anton, Bodrišna vas, p. St. Vid pri Grobelnem, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 1'—.

36. Mlakar Janez, Bodrišna vas, p. St. Vid pri Grobelnem, pšenica beltinska, poznejša razmnožitev, ha 0'50.

37. Zupanc Edvard, Pristava pri Mestinju, pšenica beltinska št. 277, poznejša razmnožitev, ha 2'80.

38. Zajc Anton, Pristavlja vas, p. St. Vid pri Stični, rž domača, ha 1'—.

Ti posevki so bili pregledani na njivi od posebne komisije in je bilo poleg tega seme še preiskano v kmetijski poskusni in kontrolni postaji. Prijavljeni posevki, ki niso odgovarjali postavljenim zahtevam, so bili zavrnjeni.

Vsak kmet dobro ve, kolikega pomena za pridelek je dobro seme. Znano je tudi, kako nizki so naši pridelki, tako da večina posestnikov ne pridela dosti žita niti za lastno potrebo in mora moko drago plačevati, dasi so pogoji za pridelovanje žit v večini krajev pri nas dosti ugodni, v mnogih krajih pa tudi zelo ugodni. Ker pa je eden prvih pogojev ravno seme, priporočamo kmetovalcem, da izkoristijo ugodno priliko in si preskrbe seme od priznanih posevkov, ki so zgoraj navedeni. Ne bodite malenkostni in ne štedite na nepravem mestu, četudi bi plačali za seme nekaj par več pri kilogramu kakor za navadno tržno blago. Tako seme je gotovo vredno znatno višje cene in pridelovalec zasluži, da dobi zanj nekaj več, ker je imel tudi sam pri tem večje izdatke. Priznano seme naj bo vsaj 10—15% dražje, če je popolnoma očišče-no s trierjem pa po 15—20% dražje kakor znaša tržna cena.

Da bo uspeh dobrega semena popoln, pa je potrebno, da ga usejemo v dobro pripravljeno in pravilno zagnjeno zemljo. Ne gnojite žitom neposredno s hlevskim gnojem. S tem dosežete samo bujno rast slame in še večje poleganje. Hlevski gnoj za žito ni primerno gnojilo, ker ima premalo topljivih hranilnih snovi, ki jih ra-

bijo in sprejemajo žita le v prvi dobi rasti, pozneje pa ne več. Če hočete imeti obilen pridelek, trdo slamo in kleno zrnje, potrosite na 1 ha 200 do 250 kg superfosfata in 100–150 kg kalijeve soli. Če je zemlja revna in je bila prej slabo zagnojena s hlevskim gnojem, je treba dodati tudi apnenega dušika: 100–200 kg na 1 ha. Skrbite

tudi, da za pšenico in ječmen ne bo zemlja kisla (apno, namesto superfosfata Tomasovo moko).

V današnjih težkih časih je posebno važno, da kmet dobro premisli, s čim bo izboljšal svoje gospodarstvo in dvignil proizvodnjo do najvišje mere, ki je mogoča ter tako koristil sebi, drugim in domovini.

Mladina na vasi

Manifestacija kmetijske mladine pri Sv. Urbanu pri Ptuj

Naša mladina se je v nedeljo dne 27. avgusta s svojo tekmo koscev — simbolično prireditvijo kmetijskega dela, odlično postavila.

Pred tekmo je bilo kmetijsko mladinsko zborovanje, ki ga je vodil društveni predsednik tov. Jože Zelenik in ki je pozdravil veliko množico kmetijskega ljudstva; toplo je pozdravil tudi delavstvo, v imenu katerega je spregovoril gosp. Jože Lacko ter poudaril, da je pot kmeta in delavca samo ena: to je pot roko v roki in strnjeno boljši bodočnosti nasproti, tisti bodočnosti, po kateri je toliko hrepenenja in za katere je bilo potrebnih že toliko žrtev.

Kot zastopnik Zveze kmetijskih fantov in deklet je spregovoril tov. Joško Tomažič, ki je ugotovil, da je sedanji čas našel kmetijsko mladino pripravljeno, da si bo znala skupno z vsem de-

lavnim ljudstvom zgraditi takšno bodočnost, kjer ne bo več izkoriščanja in zapostavljanja, ampak bodo težnje in potrebe mladega rodu pravično upoštevane. Kmetijska mladina je dozorela dovolj in ne bo več dopustila, da bi jo izkoriščali razni spekulant na škodo vse narodne celote.

Za njim je spregovoril še tov. Vlado Kreft, ki je pozval navzoče kmetijsko ljudstvo, naj se že končno zave, naj opusti medsebojna strankarska nasprotstva, ki ga ločijo in v katera ga razni nepozvanci namenoma vodijo. Naša pot je, pot vaše skupnosti in kdor se bo tej skupnosti postavil po robu, naj ve, da bo onemogočen in izključen iz delovnega občestva.

Ljudje so bili s prireditvijo silno zadovoljni, nam pa je to nov dokaz, da gremo po pravi poti.

V Vogljah je mladina rekla odločno besedo

Mogočnim manifestacijam kmetijske mladine so se pridružili tudi Vogeljčani in so v nedeljo dne 10. septembra praznovali največji praznik človekov — delo! Pridno in disciplinirano Društvo kmetijskih fantov in deklet je napravilo na prisotne globok vtis, saj so fantje in dekleta tako strumno nastopili v povorki kakor malokje. Ob določeni uri so kosci in grabljice stopili v vrste, na čelu pa konjeniki, zeleni prapor, državna in slovenska zastava, zadaj kolesarji, zastopniki društev, delegati in ljudstvo.

Kakor da bi ena družina stopala na tekmo-

vališče. Po vsej vasi so visele zastave, visoki mlaji in napisi pa so oznanjali, da v Vogljah živi trden rod, ki se zaveda svojega dela in tudi svojih pravic.

Med navdušenim vzklikanjem svoji domovini, slovenski zemlji, državi, kraljici Mariji, kralju Petru II in tjdnemu kmetiskemu žulju, je povorka prispela na tekmovališče. Predsednik društva tov. Melj je nato pozdravil ljudstvo in delegata Zveze kmetijskih fantov in deklet, tajnika Ivana Nemea in zastopnika »Brazde« tov. Vinka Kristana. Prvi je spregovoril o borbi

kmetijske in delavske mladine tov. Vinko Kristan in v odločnih besedah tolmačil dolžnosti mladega rodu zlasti v današnjem času, ko se terjajo od nas še večje žrtve. Nato je spregovoril zastopnik Zveze tov. Ivan Nemea in rekel, da je kmetijski človek dvajset let služil tujim koristim. Njegovo trdo delo ni bilo spoštovano, ker ljudstvo ni bilo povezano v mogočno in trdno skupnost, ki edina more prinesiti novo življenje vsej narodni celoti. Strnimo se vsaj danes vsi mladi borci v mogočno kulturno silo, ki bo zaustavila vse napade razdiralcev naših narodnih vrednot. Oba govornika sta žela toplo pritrdjevanje, nato pa je tov. Molj razglasil začetek tekme. Kose so se dvignile v zrak, brhke grabljice z okrašenimi grabljami pa so kazale smer tekmovalcem. Ljudstvo je s posebnim zanimanjem gledalo tekmovalce, ki so res pokazali smisel za plemenito tekmo žuljavega dela. Veselje jih je bilo gledati ves čas in tudi takoj po tekmi, ko so disciplinirano takoj stopili v vrste in v povorki zopet odkorakali na zbirališče. Komisija je ocenila nato delo, o rezultatu bomo pa poročali prihodnjič.

Kljub težavam in viharju v zraku naš mladi rod ni pozabil svoje dolžnosti, ampak zavedno gleda v bodočnost, pripravljen sprejeti še tršo borbo za svobodo svoje zemlje in našega naroda. Kdo še ima takšne borce!

✱

Brezovci

Sporočamo vsem tovarišem in tovarišicam, da se bo tudi v naši vasi kmalu ustanovilo Društvo kmetijskih fantov in deklet. V slogi in delu hočemo priboriti naši vasi novo dobo.

Iz naših krajev

✱ Trije novi slovenski generali. Med velikim številom častnikov, ki so napredovali ob priliki kraljevega rojstnega dne so bili tudi trije slovenski polkovniki, ki so bili povišani v generale. To so: Otmar Langerholz, Adolf Kiler in Ferdinand Janež.

✱ V Črni pri Prevaljah je pogorel hlev Jože Burjaka v Topli. Črnski gasilski četni je posrečilo omejiti požar.

Za rodno grudo

(Dalje.)

Koj prvo noč po njenem odhodu je začel tako jokati in vekati, da je mati vstala in ga vsa v skrbeh prišla vprašat, kaj mu je. Izgovoril se je, da ga boli zob. Oče mu je svetoval, naj vzame v usta krepak požirek žganja, da mu bo odleglo. Res je storil tako in je bil vesel, ko ga je žganje tako peklo, da je imel vsaj za kaj jokati.

Po tej prvi jutranji zarji je zasijalo v vsej toploti in svetlobi pravo sonce ljubezni. Ta trenutek je sedela njegova žena čisto tako pred njim kakor tedaj, ko jo je vprašal, če hoče trajno ostati pri njem. Tudi ona je prišla v hišo kot dekla. Bila je otrok revnih staršev spodaj iz doline. Bilo je v nedeljo, takole med košnjo in žetvijo. Sedela sta ob potoku v senci leskovega grma.

Danes jo je videl skoraj še bolj razločno ko takrat. V plave lase si je zataknila nekaj sinjepisanih šojinih peres. Bila je ljubka in mična ko tako peresce. Ko jo je prijel za roko in mukoma izustil usodno vprašanje, je začela jokati. Njega je to zmedlo in jo je hotel dvigniti, ker pa ni našel niti primerne besede, jo je samo božal po mehkih laseh. Ona je mirovala in bila čisto ko otrok. Končno mu je dejala:

»Seveda bi rada vedno ostala pri tebi, toda kaj pomaga, ko bom pa kmalu spet morala oditi! Teden za tednom se mi sanja vsaj po eno noč o krsti ali pa o črnih češnjah.«

Rad bi se ji prav iz srca zasmel, da bi ji

pregnal take pomisleke, vendar se ni mogel. Samo objel jo je in poljubil tako, da se je dekle nasmehnila in so se njemu orosile oči...

Tako so se pred nekdanjim gospodarjem v prividu vrstile slike druga za drugo: poroka, krst, pogreb in povodenj, ki mu je ugrabila tretjega otroka.

Pri vsaki sliki se je pobožno pomudil, najljubše pa je zdaj po dvakrat in trikrat ponovno doživljal v spominu.

Šele sedaj se je domislil, da so mu ugrabili in ukradli mladost in da je zdaj siv, zguban in star, da se je vdal pijančevanju in je izgubil ves ponos.

Ves dan je tako presenjal ob robu gozda nad svojo nekdanjo domačijo.

Ko je vstal in hotel oditi, mu je skočilo nekaj črnega iz gozda naproti. Bila je njegova muca. Ostala je bila na kmetiji, prišla med lovce in se je zdaj preživljala z ropanjem. Pritislila se je k njemu, vihala rep in zadovoljno predla, ko se je zopet smela dobrikati svojemu gospodarju.

Kmet jo je božal, hvalil njeno vdanost in zvestobo, vendar se mu je zdelo, da je močno zanemarjena in podivjana, pa ji je sočutno in prijazno govoril:

»Podobna sva drug drugemu in edina, ki sva ostala gruntu zvesta; vendar se nama godi slabo, propadava in se pogrezava med capine. Čakaj, to se mora spremeniti. Kar z menoj, pa te odnesem doli na vas. Dobrodošel mi boš, ker samo s teboj še lahko kramljam.«

Maček je bil drugih misli. Ko ga je kmet hotel prijeti, je pihnil in pobegnil v gozd. Kakor hitro se mu je zdelo, da je na varnem, se je hinavsko obrnil in kakor v opravičilo prijazno zamijavkal. Nato je izginil v grmovju.

Odslej je kmet dan za dnem obiskoval svoj nekdanji grunt. Nobeno neurje ga ni moglo zadržati. Opazoval je razvoj in razmah vseh del ali pa je zamišljeno sedel za kakim grmom ali drevesom, kjer ga nihče ni mogel videti.

✱

Več ko dve leti sta minili in jez je bil dograjen. Cez dolino se je dvigal širok zid, kakor da je zgrajen za vse večne čase. Globlje spodaj v tesnini je stalo poslopje za stroje. Od tod je bila do zida napeljana debela črna cev.

Staro stanovanjsko hišo so podrli. Ostalo je samo še nekaj zidovja in lončena peč. Prižanesli pa so vodnjaku, ker jim je bil do zadnjega potreben.

»Jutri zapremo vodo,« je dejal inženir nekdanjemu gospodarju. »Ali želite biti tedaj tukaj?«

Kmetu se je oznojilo čelo.

»Kaj naj počnem, ko tega grunta ne bo več? Tedaj se bo pravo gorje šele začelo.«

Inženir je mislil, da je zelo duhovit, ko je podražil kmeta:

»No, no, tedaj se boste pač lahko kopali na gruntu. Prej verjetno tega niste prevečkrat storili.«

(Dalje.)

× Na vse mariborske srednje šole se je letos vpisalo 2705 dijakov in dijakinj.

× **Tvornica vagonov** v Slavonskem Brodu je odpustila 800 delavcev zaradi pomanjkanja dela.

× **Novo podjetje v Sloveniji.** V Ljubljani je bila ustanovljena nova delniška družba, katere glavni delničar je znani industrialec Westen iz Celja. Družba bo pričela izkoriščati rudo v okolici Litije.

× **60 sliv za en dinar** se dobi v Mariboru zaradi popolnega zastoja izvoza sadja.

× **Hlapec je ubil** v Nebovi pri Sv. Petru blizu Maribora kmet Grahovnik. Z motiko mu je razbil lobanjo, ker hlapec ni takoj na gospodarjev poziv vstal. Podivjanega gospodarja so orožniki aretirali in odpeljali v sodne zapore.

× **Pridelek sladkorne repe** bo znašal letos okrog 100.000 vagonov. Računa se, da bo imela sladkorna repa okrog 17 odstotkov sladkorja in da bodo sladkorne tovarne iz vsega pridelka sladkorne repe izdelale okrog 12.800 vagonov sladkorja. Dosedanja letnja potrošnja v Jugoslaviji je znašala okrog 9000 vagonov.

× **Koneplje** bo pridelala letos Jugoslavija okrog 4000 vagonov. Za domačo porabo zadostuje 500 vagonov.

× **Judje na Hrvatskem.** »Hrvatski dnevnik« objavlja statistiko Judov na Hrvatskem in pravi, da je bilo na sedanjem ozemlju banovine Hrvatske 1931. leta 21.505 Judov. Po zadnjem štetju je število Judov močno naraslo.

× **Najstrožje štednjo** je naročil finančni minister g. dr. Juraj Šutej vsem državnim in samoupravnim ustanovam.

× **Brezposelnost** preti zopet v Mariboru, ker tekstilne tovarne ne morejo dobiti dovolj surovin za predelavo. Močno se občuti tudi pomanjkanje prevoznih sredstev, zlasti avtomobilov in vprežne živine.

× **Pri okrožnem sodišču v Zagrebu** je postavljenih 52 sodnikov na razpoloženje. Ti ukrepi pravosodnega ministra so v zvezi z izvajanjem hrvatskega sporazuma.

× Na Jadranu je zopet obnovljen pomorski tovorni promet, ki je bil prve dni po napovedi vojne ustavljen.

× Na Francoskem se pripravlja koncentracijska vlada, v katero bodo vstopili zastopniki vseh političnih strank.

× **Angleške bojne ladje** so zajele pri Gibraltarju jugoslovanski trgovski parnik, ki je vozil za Nemčijo boksitovo rudo iz Dalmacije. Parnik je moral peljati tovar v Anglijo.

× **Češke legije.** Bivši češkoslovaški poslanik v Parizu Osusky je pozval vse Čehe, ki se nahajajo na Francoskem, da naj vstopijo v češke legije, ki se bodo borile na strani francoske vojske.

× **Avstrijska radiooddajna postaja** je bila te dni ustanovljena v Franciji, ki bo širila propagando.

× **Turčija** je vpoklicala pod orožje več novih letnikov.

× **Sadni izvoz** je popolnoma zastal. Od izredno lepe letošnje sadne letine kmetje ne bodo imeli pričakovanih dohodkov. Vojna je ustavila naš izvoz in kmetje bodo morali predelati sadje, da bodo mogli imeti od njega vsaj delne koristi. Priporoča se kmetom, da čim več sadja posuše, drugega predelajo v marmelado, mošt in žganje.

× **Kovinarski delavci** na Jesenicah so z uspehom končali mezdno gibanje. Dosegli so povišanje mezde za blizu 3 milijone dinarjev letno.

× **Cešpljev teden** priredi Ljubljana od 13. do 20. septembra. V tem tednu ne bo mesto pobiralo nobene trošarine. Trošarina znaša sicer 25 para od kilograma.

× **Vojno ministrstvo** je razpisalo nagrado za novo vojaško koračnico. Nagrada znaša 3000 dinarjev.

× **Meja zaprta.** Prehod preko meje v Gor. Radgoni je dovoljen samo dvolastnikom na podlagi potnih listov in njihovim delavcem z obmejnimi legitimacijami. Promet preko brodov v Lutvercih in Meleh pa je popolnoma ustavljen.

× **Vlom v ptujsko zlatarno.** Neznani vlomilci so vdrli v zlatarno Kingl-Ackermann in odnesli vrednosti za blizu 100.000 dinarjev. Mariborska policija zasleduje vlomilce.

× **Pomočnik prosvetnega ministra** je postal dr. Fedor Nikić, bivši narodni poslanec, ki je bil izvoljen leta 1931.

× **Za novega šefa mostarske občine** je bil imenovan Hadži Oman Derviš.

Oris zadrugištva — III. izdaja

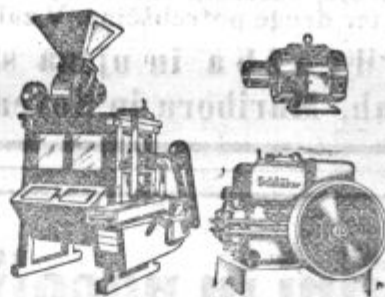
Pred tremi leti je Zveza slovenskih zadrug izdala 124 strani obsegajočo knjižico Oris zadrugištva, ki jo je sestavil njen ravnatelj Fran Trček. Knjižica je bila prva te vrste in je pomenila nekaj zadrugišnega abecednika. Prva naklada knjižice je bila hitro razprodana, zato je nekaj mesecev pozneje izšla druga izdaja, ki je tudi kmalu pošla. Medtem je izšel nov zadrugiški zakon, tako da knjižice ni kazalo ponatisniti v tretje. Zato je avtor sestavil tretjo izdajo na novo, ki se od prvih dveh razlikuje v tem, da so poglavja o zgodovini, ideologiji, ustroju in delovanju zadrug nekoliko »vpeljana« in popolnjena, poglavje o zadrugišnem pravu pa je novo, ker vsebuje predpise novega zakona o gospodarskih zadrugah. Razlikuje se tudi po tem, da je nekoliko obsežnejša in da vsebuje 145 strani. V želji, da bi številni zadrugišniki čim bolj segli po knjigi in se seznanili z namenom ter ustrojem gospodarskih zadrug, je založnica določila izredno nizko ceno din 10'—, po pošti in v knjigarnah din 12'—.

Državna nižja gozdarska šola v Mariboru

Šolsko leto 1939./40. državne nižje gozdarske šole v Mariboru bo pričelo dne 16. oktobra 1939. Sprejemali se bodo gojenci v enoletno šolo.

Pouk v šoli bo trajal 10 mesecev, in sicer od 16. oktobra 1939. pa do 15. avgusta 1940.

**Kupuite,
čitate in
širite
„Kmetški list“**

Glavno zastopstvo nemških tovarn za prodajo Diesel-, bencin-, elektromotorjev. Samoprodaja Turfan mlinov za mletje vsakovrstnega žita v moko ter izdelavo zdroba, kaše, ješprenja itd.

Turnšek Štefan
Ljubljana, Aleksandrova 4

Iv. Nemec:

MOLK

(Nadaljevanje)

Mica je mukoma skočila skozi hišna vrata v kuhinjo in nato na prag, kjer je opazila v svetli noči negibnega svojega moža. V mrazu je začutila potne kaplje, veter severnjak pa je divje zatulil skozi odprta vrata v kuhinjo, kakor da bi pel mrtvaško pesem.

Joža...

Živ je mama! — poklical je moje ime!

Med tem je slišala tudi Mica rahel glas, ki je prihajal iz neke daljave.

Hitro prižgi luč Joža! — Očeta morava spraviti v kamro, morda ga še rešiva.

Svečo prižgem, ker je petrolejka prazna in v steklenici tudi nimamo kaplje! —

Prižgi samo in rjuho prinesi z moje postelje. Joža je pohitel in v trenutku prinesel oboje. Aj! — se slišal slabotni glas Hitrečev.

Razgrni rjuho, Joža! Razlegni jo čez prag! Tako! — še malo, dobro je.

Z veliko težavo sta nato spravila Hitreca na rjuho in vzdignila —

Počasi, Joža!

Težek je za naju!

Samo do kamre, Joža, potem ga rešiva. Počasi, da mu ne zlomiš ušes, trde so ko kamen. Čez kuhinjo sta Joža in Mica korak za ko-

rakom vlekla Hitrečevo telo in srečno prispela do praga od kuhinjske kamre.

Počakajte, mati, skočim po zglavnik, da ga podloživa očetu pod hrbet.

Hitro, Joža!

Takole: Sedaj vzdigniva pri nogah, mati! —

Dobro!

Joža je nato porinil zglavnik očetu pod hrbet ker je bil prag zelo visok.

Sedaj pa ga potegniva, mati! —

Previdno sta ga nato vlekla čez prag kamre in zopet nato s težavo položila na tla.

Zdaj pa hladne vode, Joža!

Tukaj je, mati! —

Vzami svečo, Joža in tole krpo.

Mica je pričela narahlo drgniti najprej zmrla prste na rokah, nato je ušesa namočila s hladno vodo, nosa pa se skoraj ni upala dotakniti. V blede svetlobi sveče je Hitrečev obraz vzbujal strah in grozo. Izpod stekleno okrvavljenih oces mu je štrlel krvav zabuhel nos. Gornja ustnica je z nosom vred mirovala. Pod vplivom toplote v kamri se mu je pričela barva lica spreminjati; krvav in zabuhel nos je postajal blede in zopet krvav, ustnica pa se je počasi pričela gibati.

Na noge sva pozabila, mati! —

Počasi, Joža! — zdi se mi, da bom čevlje morala izrezati.

Joža je počasi in s težavo odvezal vrvice na čevljih, toda čevlji je bil kot prikovan.

Brez noža ne bo šlo, mati! —

Odveži še drugi čevlji, Joža! Morda bo voda toliko pomagala, da jih sezujeva.

Mica je nato polila s hladno vodo Hitrečeve noge, zmrla hlače pa so se toliko omehčale, da sta jih potegnili čez kolena in pričela drgniti trde noge. Joža je poizkusil vzdigniti nogo pri kolenu, toda mraz je segel že čez. Počasi in pridno sta nadaljevala drgnjenje, Mici pa so padale debele potne kaplje na mrzle možgane. Pri vsakem prijemu so ji roke drhte, po žilah pa sprehajali mravljinici, da se je Mica kljub znojnim kapljam tresla od raznih občutkov.

Poizkusi, Joža, morda bova lahko sezula čevlje! —

Joža je poizkusil na levi nogi in počasi vlek.

Ne vem, zdi se mi, da ne bo šlo.

Previdno je še enkrat potegnil in napel sile, pa se mu je čevlji nenadoma odlučil z noge. Ob pogledu na modro kožo je tudi Joža vzdrl. Mici pa so prišle solze v oči. Namočila je krpo v hladno vodo in počasi zdrgnila zmrla ude, Joža pa je poizkusil sezuti tudi čevlji na desni nogi.

Ne bo šlo, mati!

Kar izreži ga Joža, da ne zlomiš kakega prsta. Očetovo hipo vzami, ostru je in kot naša primerna.

(Dalje.)

Za sprejem v to šolo se zahteva z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Vsak prosilec, ki nima višje izobrazbe kakor ljudskošolske, bo moral s sprejemnim izpitom dokazati, da ima zadostno znanje v osnovnih šolskih vedah.

V enoletno šolo se bodo sprejemali vsi tisti kandidati, ki imajo že nekaj gozdarske prakse, nadalje tudi sinovi malih, srednjih in velikih gozdnih posestnikov, ki ostanejo doma kot gospodarji, in slednjič ostali, ki imajo veselje do gozdarske stroke.

Kandidati, stari pod 16 in nad 24 let, se bodo sprejemali le izjemoma.

Šola je združena z internatom. Oskrbnina za internat znaša mesečno din 500.—. Pridnim in siromašnim prosilcem se bodo dovolila po možnosti do polovice prosta mesta, toda šele v drugem polletju šolskega leta.

Prošnje je vložiti najkasneje do 30. septembra 1939. pri ravnateljstvu šole, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Pravilno kolkovanim, lastnoročno pisanim prošnjam je priložiti:

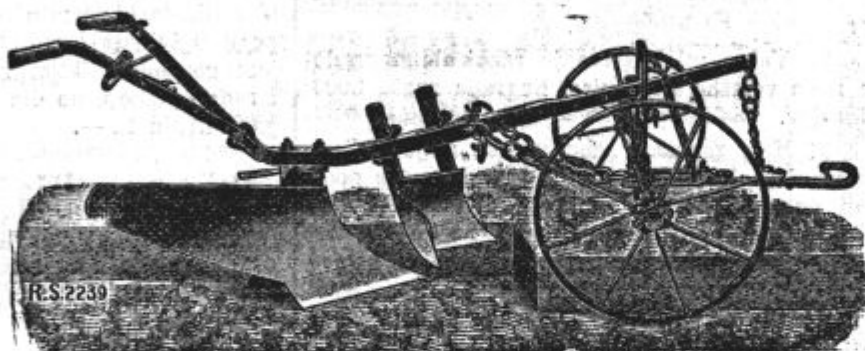
1. krstni list,
2. domovnico,
3. zadnje šolsko spričevalo oz. odpustnico,
4. navedeno spričevalo,
5. zdravniško spričevalo, da je prosilec telesno in duševno popolnoma zdrav za bodočo naporno gozdarsko službo,
6. izjavo staršev oz. varuha, s katero se zavežejo plačevati vse stroške šolanja.

Živinski sejmi

Na zadnjem živinskem sejmu v Mariboru so dosegli volji ceno od 5 do 6:25, biki od 4:50 do 5:75, junice za rejo od 3 do 5, krave od 2:50 do 3:25, teleta pa od 7 do 8 din za kg žive teže.

V splošnem je nastala zaradi napetosti zadnjih dni v cenah zmeda, kar je bilo opaziti tudi na živilskem trgu. Pričakovati pa je, da se bo to v kratkem popolnoma poleglo, ker so se vznemirljive vesti, ki so jih širili špekulativni ljudje, izkazale za pretirane, deloma pa sploh za neresnične.

Sack-ovi plugi so najboljši

Dospela je nova pošiljatev Sack-ovih plugov. Naročite takoj, ker je pričakovati podražitev surovin in s tem tudi plugov. Dalje nudimo po ugodnih cenah razno drugo kmetijsko orodje, stroje, zaščitna sredstva, umetna gnojila in razna hraniiva ter druge potrebščine. V zalogi jih ima **Kmetijska družba in njena skladišča v Celju, Konjicah, Mariboru in Novem mestu**

Stabilizacija dinarskega tečaja

Narodna banka bo v bodoče vezala tečaj dinarja na dolarski tečaj. Narodna banka bo prodajala in kupovala dolarje po tečaju 1 dolar 55 dinarjev.

Uradni tečaji za september

Finančno ministrstvo je za mesec september določilo naslednje tečaje inozemskih valut: na-
poleondor 310, angleški funt 235, nemška marka 14:30, egipčanski funt 259, palestinski funt 257, turški funt 351:50, turški papirnati funt 34, ameriški dolar 55, kanadski dolar 54:70, zlot 8:30, penga 8:60, belga 9:35, čilenski peso 1:25, argentinski peso 12:60, urugvajski peso 18:60, brazilski milrals 2:85, 100 francoskih frankov 135, 100 švicarskih srankov 1241:30, 100 lir 228:80, 100 holandskih goldinarjev 2963:50, 100 levov 46, 100 lejev 30, 100 drahem 40, 100 švedskih kron 1287, 100 norveških kron 1254, 100 danskih kron 1115, 100 finskih mark 108, 100 latov 732, 100 čeških kron 150, 100 španskih pezov 200 in 100 iranskih (perzijskih) rialov 100 dinarjev.

Sejmi

17. septembra: v Kapelah pri Brežicah.
18. septembra: v Vinici, v Šmarju pri Jelšah, St. Janžu-Dravogradu, Zidanem mostu, Braslovčah, Črenšovcih.
19. septembra: v St. Janžu na Dol., Ljutomeru, Ormožu, Ptuj, Dol. Lendavi.
20. septembra: v Ljubljani, Starem trgu pri Ložu, Celju, Ptuj, Trbovljah, Sv. Vidu pri Grobelnem, Dobrovniku, Zabukovju pri Sevnici.
21. septembra: v Škocjanu, Šmihelu-Stopičah, v Ribnici, Tuhinju, Dobrni, Dravogradu, Laškem, Podčetrniku, Podsredi, St. Ilju pri Velenju, Turnišču.
22. septembra: v Mariboru.
23. septembra: v Frankolovem, Brežicah, Celju, Trbovljah.

„Kmetijski list“ izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, polletno 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inserati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštah hranilnici št. 14.194.

„EKONOM“

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, riž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlenske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Statna zaloge vseh umetnih gnojil (rud, superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilekega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarni Illovac, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

T

ISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

ISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23
TELEFON ŠTEY. 25-52

Kmetijski hranilni in posojilni dom

reg. zadr. z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47

Rač. pošt. hran. št. 14.257

Brzjavlj: Kmetiskidom

Račun pri Narodni banki

Eskontuje menice

Daje kratko-
ročna posojila

Izvršuje
ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

N O V E v l o g e
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%,
vloge proti odpovedi — 5%.
Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune